

A facinorum, specie gloriose mortis, sclera sua sceleribus cumulates, dignum moribus factis
q̄ suis exitum maculati repererunt. Horum busta si memoratu dignum est, reiectis tēplis,
neglectis maiorum suorum manibus, stulti frequentant, ita ut præsagium uatis illius indi-
gne ferentis emineat. Inq̄ue deum templis iurauit Roma per umbras. Sed mihi hac tempe-
state propemodum uidetur bellum Actiacum rursus exortum, quo Aegyptia monstra in
Romanorū deos audeat tela uibrare, minime duratura. Sed illud quæso uit sapientissime,
uti remoto facundiat robore atq; exploso, qua cunctis clarus es, omisis etiam quibus pu-
gnare solebas Chrysippis argumentis, postposita paululū dialectica, quæ neruorū suorū
luctamine nihil certi cuiq; relinquere ntitur, ipsa re approbes, quis sit iste deus, quæ uobis
Christiani, quasi proprium uendicatis, & in locis abditis præsentem uos uidere cōponitis.
Nos etenim deos nostros luce palam ante oculos omnium, atq; aures omnium mortaliū
pijs precibus adoramus, & per suaves hostias propitios nobis efficimus, & à cunctis hæc
cerni & probari contendimus. Sed ulterius huic certamini me senex inualidus subtraho, &
in sententiam Mantuani rhetoris libenter pergo, Trahit sua quenq; uoluptas. Post hæc nō
dubito uir eximie, qui à mea secta deuiaſti, hanc epistolam aliquorum furto detractam, flā
mis uel quolibet pacto perituram. Quod si acciderit, erit dampnum chartulæ, non nostri ser-
monis, cuius exemplar penes omnes religiosos perpetuo retinebo. Dij te seruent, per quos
& eorum atq; cunctorum mortalium communem patrem, uniuersi mortales quos terra su-
stinet, mille modis concordi discordia ueneramur & colimus.

Augustinus Maximo grammatico respondet ad superiora, sed sic ut ostendat indi-
gna quibus respondeatur, digna quæ rideantur. Epist.

XLIII.

B E R I V M ne aliquid inter nos agimus, an iocari libet? Nā sicut tua epistola lo-
quitur, utrū causæ ipsius infirmitate, an morū tuorū comitate sit factū, ut mal-
les esse facetior, q̄ paratior, incertum habeo. Primo enim Olympi móris & fo-
ri uestri cōparatio facta est: quæ nescio quò pertinuerit, nisi ut me cōmoneface-
ret in illo monte Iouem castra posuisse, cum aduersus patrem bella gereret, ut ea docet hi-
storia, quam uestri etiam sacram uocant: & in isto foro recordarer esse in duobus simula-
cris, unum martem nudum, alterum armatum, quorū dæmoniū infestissimum ciuibus, por-
rectis tribus digitis contra collocata statua humana comprimeret. Ergo ne unquā ego cre-
diderim, mentione illius fori facta, numinum talium memoriā mihi te renouare uoluissis,
nisi iocari potius q̄ serio agere maluisses. Sed illud planè quod tales deos quædā dei uni-
us magni mēbra esse dixisti, admoneo, quia dignaris, ut ab huiusmodi sacrilegis facetijs te
magnopere abstineas. Siquidem illum deum dicis unū, de quo (ut dictum est à ueteribus)
docti indocti q̄ consentiunt, huius ne tu membra dicas esse, quorum immanitatem, uel (si
hoc mauis) potentia, mortui hominis imago cōpescit? Plura hinc possem dicere: Vides et
nun pro tua prudentia, quam locus late iste pateat reprehensioni. Sed meipse cohibeo, ne
à te rhetorice potius, quam ueridice agere existimer. Nā quod * nomina quædam punica
mortuorum collegisti, quibus in nostram religionem, festiuas (ut tibi uisum est) contumie-
lias iaciendas putares, nescio utrum refellere debeam, an silentio præterire. Si enim res istæ
uidentur tam leues tuæ grauitati quam sunt, iocari mihi non multum uacat. Si autem gra-
ues tibi uidentur, miror q̄ nominū absurditate cōmoto, in mentem non uenerit habere tu-
os, & in sacerdotibus Eucaddires, & in numinibus Abeddires. Nā puto ego ista tibi cū scri-
beres in animo nō fuisse, sed more humanitatis & leporis tui, cōmonefacere nos uoluisti
ad relaxandū animū, quanta in uestra superstitione ridenda sint. Necq; enim usq; adeo te
ipsum obliuisci potuisses, ut homo Afer scribens Afris, cum simus utriq; in Africa constitui-
ti, punica nomina exagitanda existimares. Nam si ea uocabula interpretemur, Nampha/
mo quid aliud significat quam boni pedis hominem, id est, cuius aduentus afferat ali-
quid felicitatis: sicut solemus dicere, secundo pede introisse, cuius introitum prosperitas a/
liqua consecuta sit. Quæ lingua si improbatur abs te, nega punicis libris, ut à uiris doctis/
simis